

Муғаллим ҳам узликсиз билимлендируй

ISSN 2181-7138

№ 6 2021 жыл

Илимий-методикалық журнал

Редактор:

А. Тилеуенов

Редакция ағзалары:

Максет АЙЫМБЕТОВ
Нагмет АЙЫМБЕТОВ
Кенесбай АЛЛАМБЕРГЕНОВ
Дилшодхужа АЙТБАЕВ
Гулбахар АБЫЛОВА
Өсербай ӨЛЕУОВ
Аскар ДЖУМАШЕВ
Гүлнара ЖУМАШЕВА
Батырбек КАШПЕРГЕНОВ
Амангелди КАМАЛОВ
Сарсен КАЗАХБАЕВ
Гүлмира КАРТЫБАЕВА
Сабит НУРЖАНОВ
Уролбой МИРСАНОВ
Арзы ПАЗЫЛОВ
Зухра СЕИТОВА
Айдын СУЛТАНОВА
Тажибай УТЕБАЕВ
Ригамат ШОДНОВ
Ойбахор ШАМНОВА
Бекзод ХОДЖАЕВ
Дўстназар ХИММАТЛИНОВ
Гузрухсор ЭРТАШЕВА

Шөлкөмлестирүүшілер:

Қарақалпақстан Республикасы
Халық билимлендируй
Министрлиги, ӨЗПНИИ
Қарақалпақстан филиалы

Өзбекстан Республикасы

Министрлер Кабинети
жанындағы Жоғарғы
Аттестация Комиссиясы
Президиумының 25.10.2007
жыл (№138) қарары менен
дизимге алынды

Қарақалпақстан Баспа сөз хәм
хабар агентлиги тәрәпинен
2007-жылы 14-февральдан дизимге
алынды №01-044-санлы гууалық
берилген.

Мәңзил: Нөкис қаласы,
Ернизар Алақов көшесі №54

Тел.: 224-23-00

e-mail: uzniipnkkf@mail.uz,
mugallim-pednauk@mail.uz
www.mugallim-uzliksiz-bilim.uz

Журналға келген мақалаларға жууап қайтарылмайды, журналда жарияланған мақалалардан алынған узиндилер «Муғаллим ҳам узликсиз билимлендируй» журналынан алынды, деп корсетилиуи ишрт. Журналға 5-6 бет көлеминдеги материаллар еки интервалда TIMES NEW ROMAN шриф тинде электрон версиясы менен бирге қабыл етиледі. Мақалада келтирилген мағлыұматларға автор жууапкер.

МАЗМУНЫ

ТИЛ Х.ЭМ ЭДЕБИЯТ

Shermatova Z. Grammar competence as a significant aspect of language teaching process....4-8

ПЕДАГОГИКА, ПСИХОЛОГИЯ

Каримжанов А., Каримжонов Д. Таълим-тарбия жараёнида технологик тарздаги ҳодисалар ва тавсифлар.....9-12

Жабборов О.М. Давлат олий таълим муассасалари тьютерларининг фаолият асослари.....12-17

Тоштемурова С.А. Бўлажак тарих ўқитувчиларининг педагогик касбий компетентлигини ривожлантиришида инновацион ёндашувлар.....17-24

Bozorov N.N. Kelajakdagi it mutaxassislarining kasbiy kommunikativ kompetensiyasini shakllantirish metodikasi.....24-29

Умарова З.А. Ўзбекистонда педагогик конфликтология муаммоларини ўрганиш тенденциялари.....29-32

Qurbonova M.F. Mustaqil ishlar jarayoni: "o'rganishdan - o'rgatishgacha" usuli.....32-36

Kushnazarova Yu.K. Mathetics is an apprenticeship - as a direction for experience.....36-40

МИЛЛИЙ ИДЕЯ Х.ЭМ РУУХЫЙЛЫҚ ТИЙКАРЛАРЫ, ТАРИЙХ, ФИЛОСОФИЯ

Абдуллаев А.А. Паркент тумани микротопонимларини тарихий этимологик тадқиқ қилишида лингвوماданий жиҳатлар.....41-45

Ғанибаева Б.Ш. "Янги ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси"ни ўрганиш методикаси.....46-49

ФИЗИКА, МАТЕМАТИКА, ИНФОРМАТИКА

Beketov N.A. Matematikani o'qitishda o'quvchilarning kasbiy tayyorgarliklarini tashkil etish.....49-53

Алимов Б.Н. Масалаларнинг кўринишини ўзгартириш ўқитишни касбга йўналтирилганлик воситаси сифатида.....53-58

Наримбетова З.А. Умумий ўрта таълим мактабларида геометрия фанини ўқитишнинг узвийлиги.....58-61

БАСЛАҒЫШ КЛАСС, МЕКТЕНКЕ ШЕКЕМГИ ТЭРБИЯ

Хурвалиева Т.Л. Мактабгача ёшдаги болаларни атроф олам билан таништиришида ўйин технологияларидан фойдаланиш имкониятлари.....62-66

G'ulomova X. Savod o'rgatish davrida o'quvchilarni grammatik-orfografik bilimlarni amaliy o'zlashtirishni ta'minlovchi mashqlar.....66-71

Abdullayeva B. P. Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilariga futbol o'yinini o'rgatish texnikasi.....71-77

Ташпулатова Д.М. Бошланғич синф ўқувчиларини таълимнинг кейинги босқичларига тайёрлаш.....78-81

Tojiboeva G.R. Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchisi kasbiy kompetentligining darajalari.80-84

Орипова Н.Х. Вариатив моделлаштиришнинг ўзига хос хусусиятлари.....84-87

Musurmonova M., Sultonov T.M. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematikadan masalalar yechish ko'nikmasini shakllantirishning metodik imkoniyatlari.....88-93

Мамбеталиев Қ.А. Бастауыш сыныпта ана тілі пәнін тиімді оқытып үйретудің сапасын арттыруда мәтінмен жұмысты ұтымды ұйымдастыру.....93-97

ФИЗИКАЛЫҚ ТЭРБИЯ Х.ЭМ СПОРТ

5. Муслимов Н.М., Усмонбоева М.Ҳ., Сайфуров Д.М., Тўраев А.Б. Педагогик компетентлик ва креативлик асослари. – Тошкент, 2015. – 120 бет.
6. Муслимов Н.А. Бўлажак касб таълими ўқитувчиларини касбий шакллантириш / Монография. – Т.: Фан, 2004.
7. Мухамедов Ғ.И, Хўжамқулов У.Н., Тоштемирова С.А. Педагогик таълим инновацион кластери. -Т.: Университет, 2020. 280 б.
8. Тарасова Н.В. Стратегия реализации компетентностного подхода в образовании: историко – педагогический аспект – М.: ФИРО, 2007. – 52 с.
9. Тоштемирова С.А. Кластерли ёндашув асосида таълим сифатини ошириш / монография. – Т.: “MALIK PRINT”, 2021.
10. Ходжамқулов У.Н. Педагогик таълим инновацион кластерининг илмий назарий асослари / педагогика фанлари бўйича фан доктори (DSc) дисс..автореф. –Т.: 2020.

РЕЗЮМЕ

Мақолада бўлажак ўқитувчиларнинг касбий компетенцияларини такомиллаштириш бўйича инновацион ёндашувларни жорий этиш зарурати, тарих фанларини ўқитишда, бўлажак мутахассислар тайёрлаш тизими сифат даражасини оширишда ўқитувчиларнинг касбий компетентлигини ривожлантириш, тарих таълимида назария ва амалиёт уйғунлиги асосидаги интеграциянинг, илм-фан, ишлаб чиқариш ва таълим альянсининг замонавий устувор йўналишларидан бири бўлган кластер ёндашувининг аҳамиятли томонлари баён этилган.

РЕЗЮМЕ

В статье рассматривается внедрение инновационных подходов к повышению профессиональных компетенций будущих учителей, развитие профессиональных компетенций учителей в преподавания истории, повышение качества подготовки будущих специалистов, интеграция теории и практики в историческое образование, описаны одно из направлений современные приоритеты науки, производства и образования.

SUMMARY

The article discusses the introduction of innovative approaches to improving the professional competencies of future teachers, the development of professional competencies of teachers in the field of teaching history, improving the quality of training of future specialists, the integration of theory and practice into history education, one of the directions describes the modern priorities of science, production and education.

**KELAJAKDAGI IT MUTAXASSISLARNING KASBIY KOMMUNIKATIV
KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH METODIKASI**

Bozorov Nizomiddin Nematovich

Toshkent viloyati Chirchiq davlat pedagogika institute

Tayanch soʻzlar: Bo'lajak IT mutaxassislar, chet tili o'qitish, kasbiy kommunikativ kompetentlik, kompyuterli o'qitish, o'quvchilarning motivatsiyasi

Ключевые слова: Перспективные ИТ-специалисты, обучение иностранным языкам, профессиональное общение, компетентность, компьютерное обучение, мотивация студентов.

Keywords: Prospective IT professionals, foreign language teaching, professional communication, competence, computer-based learning, student motivation.

Hozirgi kunda bakalavriat va magistrlik darajasidagi kadrlarning yuqori kasbiy ma'lumotga ega bo'lgan malakali mutaxassislarga nisbatan talablarning ortib borishiga mos keladigan turli yo'nalishdagi tadqiqotlar olib borilmoqda. Bitiruvchilarga qo'yiladigan asosiy talablar ko'p hollarda ularning kasbiy kompetensiyasiga qo'yiladigan talablar hisoblanadi. Mazkur jarayonlarda bitiruvchi kasbiy faoliyat turiga mos keladigan kasbiy ko'nikmalarga ega bo'lishi kerak. Qolaversa, bitiruvchilar o'zlarining mehnat bozoridagi professional ahamiyatini aniqlashlari, OTMda olgan bilimlarini amaliyot bilan birlashtira olishlari kerak.

Yangi ma'lumotlarning global to'planishi tufayli va aloqa mahsulotlari kelajakdagi mutaxassislar bilimdon, keng dunyoqarashga ega, moslashuvchan va hayotiy maqsadlariga erishish uchun yuqori texnologik mahsulotlarni qabul qilishga qodir. Shu sababli talabalarning katta ma'lumot oqimlari bilan mustaqil va ijodiy ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradigan samarali o'quv shakllari, usullari, vositalari va texnologiyalari o'zgartirilishi kerak.

Jamiyatni axborotlashtirishning yuqori darajasi, avvalo, ishlab chiqarishga infokommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish bilan bog'liq, bu esa IT-texnologiyalar sohasida ishlaydigan bitiruvchilarning tegishli kasbiy tayyorgarligini talab qiladi. Mehnat bozorida raqobatbardosh bo'lgan IT-mutaxassislarga uchun ta'lim tizimida chet tili tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda va undan tajribali foydalanish ushbu sohadagi mutaxassislarning kasbiy kompetensiyalarining ajralmas qismiga aylanib bormoqda.

Shu sababdan dasturlash va infokommunikatsiya texnologiyalari sohasida kadrlarni kasbiy tayyorlash tizimida chet tili va kommunikativ kompetensiyaning o'rni va roli sezilarli darajada o'zgarib bormoqda. Og'zaki va yozma ishbilarmonlik tilini bilishni, kasbiy faoliyatda tildan foydalanish qobiliyatini, balki kommunikativ kompetensiyaning yetukligini anglash muhim ahamiyatga ega. "Kommunikativ kompetensiya" atamasi ko'p yillar davomida ishlab chiqilgan. Xeymsning ta'kidlashicha, kommunikativ muloqot - bu ijtimoiy amaliyotni to'g'ri tartibga solishda tildan foydalanish kabi ijtimoiy muhit bilan o'zaro bog'liqlik jarayonida tildan yoki talqin qilingan tildan to'g'ri foydalanish qobiliyatidir[1].

Kommunikativ kompetensiya ingliz tilidan professional faoliyat bilan bog'liq vaziyatlarda foydalanish qobiliyatini anglatadi[2]. Amaliy axborot texnologiyalaridan foydalanish sohasidagi ikkala mehnat bozorining tahlili va IT-mutaxassislarni tayyorlash natijalari ko'plab bitiruvchilar haqiqatan ham lug'at yordamida maxsus adabiyotlarni o'qishlari yoki elektron tarjimonlar yordamida matn bilan ishlashlari mumkinligini isbotlamoqda. Biroq, ular kasbiy bilimlar sohasida o'z g'oyalarini chet tilida ifoda etishda qiynaladilar. Afsuski, ular aloqa jarayonida ishtirok eta olmaydilar, chet el nutqini og'zaki va vizual idrok etish bilan bog'liq muammolarga duch kelmoqdalar, tarjima qilingan xabarni tezda o'zgartira olmaydilar, mulohaza qilish uchun bir xil narsani amalga oshiradilar va moslashtiradilar. Bularning barchasi kasb-hunar ta'limi muassasalarida chet tillarini o'qitish muammosini olingan kasb nuqtai nazaridan yaxshi ishlab chiqilmaganligi natijasidir.

Bizningcha, bu eng murakkab jihat, ijodkorlik va qobiliyat texnik jihatdan ustun turadi. IT mutaxassisi kommunikativ kompetensiyasining idrok etuvchi tomoni inson va mashina o'zaro ta'sirining me'yoriy va texnik xususiyatlarini bilishni nazarda tutadi. Shunday qilib, sezgir kommunikativ kompetensiyaning tarkibiy qismi bo'lgan kasbiy vazifalarni bajarish paytida ingliz tilining ahamiyati yanada yaqqolroq ko'rinishini ta'kidlashimiz mumkin. Binobarin, biz ingliz tilini uzluksiz o'rganishni o'quv jarayoniga integratsiyalashganligi tufayli sezuvchanlik qobiliyatining ijobiy dinamikasini kuzatishimiz mumkin. O'tkazilgan tadqiqotlar natijalariga ko'ra, taklif qilingan

kurs dasturiy ta'minot muhandisining kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi degan xulosaga kelish mumkin.

Chet tillarini o'qitish o'quvchilarning kasbiy malakasini shakllantirishni ta'minlaydigan o'quv muhitining vositalari va elementlarida bo'lishi kerak. Adabiyotlarni nazariy tahlil qilish asosida mutaxassisning kasbiy kommunikativ kompetensiyasini o'ziga xos shaxsiy va kasbiy aloqa sifatlari va aloqa qobiliyatlari to'plami sifatida aniqlash mumkin[3]. Uning tarkibiga uchta tarkibiy qism kiradi: kognitiv, interaktiv va sezgi, biz infokommunikatsiya texnologiyalari sohasidagi mutaxassislarning kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirish jarayoniga ekstrapolyatsiya qilamiz.

Kelajakdagi dasturiy ta'minot muhandislarining kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlarini tahlil qilish quyidagi xulosaga olib keldi: dasturiy ta'minot muhandislarining kasbiy faoliyati sohasiga axborotni yig'ish, qayta ishlash, saqlash, uzatish usullari va ma'lumotlarni joylashtirish kiradi. Global va mahalliy tarmoqlarda axborotni himoya qilishning rivojlangan vositalari va usullari, professional faoliyatning barcha turlari kommunikativ xarakterga ega deb aytish mumkin. Inson-mashina tizimidagi aloqa kelajakdagi IT mutaxassislarning kasbiy faoliyatining o'ziga xos xususiyatlariga ega bo'lib, ular infokommunikatsiya texnologiyalar sohasidagi mutaxassisning kommunikativ kompetensiyasi tuzilishini aniqlash uchun hisobga olinishi kerak.

Kommunikativ kompetensiyaning an'anaviy tuzilishining jihatlari mexanik ravishda odam mashina tizimi mutaxassislarga berilishi mumkin emas. Professional aloqaning barcha tomonlarini o'z ichiga olgan turli xil jihatlarining organik birikmasi, masalan, aloqa tashkil etish vositalari va usullarini bilish, yuzma-yuz muloqotni tashkil etish tamoyillari, odam-mashina aloqa sharoitlarini hisobga olish zarur. IT mutaxassisi kommunikativ kompetensiyasining kognitiv vosita doirasida aloqa usullarini bilish jarayonini amalga oshiradi. IT mutaxassisi kommunikativ kompetensiyasining interaktiv jihati o'zaro ma'lumot almashish jarayonini tashkil etish va shakllantirishni anglatadi.

IT mutaxassisi kommunikativ kompetensiyasining idrok etuvchi tomoni inson va mashina o'zaro ta'sirining me'yoriy va texnik xususiyatlarini bilishni nazarda tutadi. Inson va mashinaning o'zaro ta'sirini tashkil etish yuqoridagi barcha uch jihatdan dasturiy ta'minot muhandisining kasbiy faoliyatining asosiy vazifasidir. Shunday qilib, mashina turi bo'yicha mutaxassisning kommunikativ kompetensiyasiga kiritilgan kasbiy faoliyatning vositasi bo'lgan kasbiy muloqot qobiliyatlari ushbu kasb turi uchun kasbiy kompetensiyalarning bir qismini tashkil etadi, bu esa malakaga asoslangan shakllanish yondashuvi IT mutaxassislarni tayyorlash jarayonida ta'lim doirasini hisobga olish kerak.

Kelajakdagi IT mutaxassislarning kasbiy kommunikativ kompetensiya tizimini joriy etish maqsadiga erishish uchun biz kelajakdagi IT mutaxassislarni ingliz tilida uzluksiz o'qitish tizimini taklif qildik. Tizimning didaktik asoslari "Professional aloqa sohasida tarjima" kursi bo'lib, u uchun o'quv jarayonining yaxlitligini ta'minlovchi asosiy komponentlar ishlab chiqilgan. Bakalavrlar tayyorlashda qo'llaniladigan "Professional aloqa sohasida tarjima" kursining tarkibiy va tashkiliy tizimi bo'lajak bitiruvchilarning kasbiy kommunikativ kompetensiyalarini shakllantirishga imkon berdi. "Professional aloqa sohasida tarjima" maxsus kursi "Infokommunikatsiya texnologiyalari va aloqa tizimlari" yo'nalishi bo'yicha fanlar siklining asosiy va o'zgaruvchan qismiga kiritilgan. Kurs fanlar siklidagi aloqani, kasbiy va maxsus fanlar bilan aloqani ta'minlash uchun kiritilgan.

"Infokommunikatsiya texnologiyalari va aloqa tizimlari" ixtisosligining o'quv rejalariga mos keladigan mavzular bo'yicha guruhlangan. Birinchi bosqichdan oxirgi kursgacha, oddiydan murakkabgacha reja bo'yicha talabalarga chet tilini uzluksiz o'rganishiga imkon beradi, bu esa talabani o'qitish muvaffaqiyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Konseptual jihat "Professional muloqot sohasida tarjima" kursiga asoslangan asosiy prinsiplarni aks ettiradi:

- mutaxassis tomonidan tilni uzluksiz o'rganish prinsipi;
- ingliz tili kursining boshqa fanlar bilan sub'ektlararo aloqasi prinsipi;
- ingliz tili kursining professional yo'naltirilganligi prinsipi.

Har bir fan bloki ichidagi o'quv jarayoni bir xil tartibga ega va uch bosqichni o'z ichiga oladi. Birinchisi, leksik tayyorgarlik va kasbga yo'naltirilgan matnlarni tarjima qilishdan iborat o'quv bosqichi. Ikkinchisi - yakuniy tashqi nazorat va o'z-o'zini boshqarishdan iborat bo'lgan o'rganilgan materialdagi testlar to'plamini o'z ichiga olgan nazorat bosqichi. Ushbu bosqichda har bir fan bloki uchun olingan tarjima mahoratining darajasi nazorat qilinadi. Uchinchi bosqich bir vaqtning o'zida rivojlanib boradi va nazorat qiladi, chunki u ishbilarmonlik o'yinini (ta'lim va kognitiv element) o'z ichiga oladi, shuningdek, har bir fan yo'nalishi bo'yicha erishilgan muloqot qobiliyatlari darajasini nazorat qiladi. Shunday qilib, o'quv jarayonining asosiy funktsiyalari: o'qitish, nazorat qilish va rivojlantirish har bir fan bloki doirasida amalga oshiriladi. Tizimni amalga oshirish ajralmas sifat - dasturchilarning kasbiy faoliyatda chet tilidan foydalanishga tayyorligi bilan ajralib turadigan professional kommunikativ kompetensiyani doimiy ravishda shakllantirishni ta'minlaydi.

"Professional taraqqiyot sohasidagi tarjima" tanlov kursining didaktik mazmunini ta'minlaydigan taklif qilingan o'quv to'plami o'zgaruvchan tuzilishi tufayli yangi mavzularga osongina moslasha oladigan universal vosita hisoblanadi. Protsessual va faoliyat komponenti "Professional aloqa sohasida tarjima" kursi doirasida darslarning shakllari va usullarini belgilaydi. An'anaviy o'qitish usullari, tashkiliy shakllar va vositalardan tashqari, IT mutaxassislarning kasbiy kommunikativ kompetensiyalarini samarali rivojlanishiga yordam beradigan guruhli mashg'ulotlar va ishbilarmonlik o'yinlari kabi faol o'qitish usullari qo'llaniladi.

Rolli o'yin – tinglovchilarning professional kommunikativ kompetensiyasini shakllantirishga, professional va ishbilarmonlik aloqalarida ko'nikmalarga ega bo'lishga, tarjima bo'yicha professional bilim va ko'nikmalarni takomillashtirishga, kompyuter, internet va boshqa aloqa vositalaridan foydalanish ko'nikmalarini oshirishga yordam beradi.[4] O'yinni tayyorlash bosqichida o'qituvchi vaziyatni tavsiflaydi, muammoni tushuntiradi va mumkin bo'lgan yechimlardan birini taklif qiladi. Materiallar talabalar yoshidagi tinglovchilarda qiziqish uyg'otadigan vaziyat yoki muammo asosida tanlanadi va joylashtiriladi. Sinfning rolini tashkil etish va vaziyatni qayta qurish so'zlash va fikr bildirish istagini vujudga keltiradi. Yangilik prinsipi turli xil nutq vaziyatlarini tartibga solidi: tinglash va izohlarni yozib olish; suhbat uchun sherik tanlash; mustaqil muloqotni tashkil qilish.

Turli xil ish uslublari nutq mashqlarini bajarishda ifodalanadi: tinglash, o'qish va tanlash, tagiga chizish, sherik bilan dialog o'tkazish.[5] Darslar davomida talabalar muloqotni davom ettirish - muammoni hal qilish ko'nikmalariga ega bo'ladilar. Lug'at va grammatik kategoriyalar dialogda o'zlashtiriladi, ya'ni elektron muloqotni davom ettirish va o'z fikrini bildirish qobiliyati shakllanadi.

Aloqa maqsadiga erishish uchun qulay muhit ham ushbu turdagi darslarni tashkil etish dinamikasi bilan ta'minlanadi. Bu sheriklarning til ko'nikmalarini hisobga olgan holda shakllangan juftlikda, so'ngra jalb qilingan kishilarning ixtiyoriga binoan yaratilgan juftlikda, so'ngra kichik

guruhlarda va nihoyat, umumiy guruhda erkin muloqotni ta'minlash maqsadida tashkil etiladi. O'qituvchi yaxshi o'quv muhitini yaratish uchun o'qituvchi munozarada o'ziga xos ijtimoiy faoliyat sifatida qatnashadi va unga rahbarlik qiladi. Faoliyatni bunday tashkil etish qulay muloqotni, kommunikatorlarning emotsional holatini yaxshilashni osonlashtiradi, bu umuman talabalarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Bundan tashqari, sinfdagi psixologik iqlimni ham, talabalar ishi auditining psixologik ta'sirini ham hisobga olish kerak. Belgilangan muammoni muhokama qilish uchun nutq mashqlarini bajarish orqali talabalar yozma ishlarga kirishadilar.

Insho usuli suhbat va munozara usullari bilan bir qatorda faol o'qitish usullarini nazarda tutadi va o'z ijodiy tafakkurini rivojlantirish va o'z fikrlarini yozma ravishda ifodalash uchun mo'ljallangan.[6] Shuni ta'kidlash kerakki, tinglashni tushunish qobiliyatini va yozma nutqni rivojlantirish bo'yicha barcha nutq mashqlari kommunikativ ta'lim texnologiyasining asosiy tamoyillariga mos keladi va darslarda kommunikativ kompetensiyani shakllantirish uchun ishlatilishi mumkin.

Zamonaviy OTMda o'quv jarayonini komputer orqali amalga oshiriladigan axborot va ta'lim texnologiyalaridan foydalanmasdan tasavvur etib bo'lmaydi. So'nggi yillarda ta'lim tizimida kompyuterlar shu qadar keng qo'llanila boshladiki, maxsus atama – “komputer o'qitish texnologiyasi” paydo bo'ldi. Kompyuter texnologiyalari kompyuter yordamida o'qitish g'oyalarini rivojlantiradi, zamonaviy kompyuterlar va elektron aloqa vositalarining noyob imkoniyatlari bilan bog'liq yangi, hali o'rganilmagan texnologik variantlarni ochadi.

Chet tillarni o'rganish uchun zamonaviy ixtisoslashtirilgan dasturiy ta'minot o'quv materiallarini taqdim etish va til va nutq qobiliyatlarini takomillashtirish bilan bog'liq bo'lgan juda ko'p funktsional imkoniyatlar bilan ajralib turadi, bu multimediyadan foydalanishdan tashqari, ushbu dasturiy ta'minotni ishlab chiqish uchun qo'llashga imkon beradi.[7] Kompyuterning boshqa texnik ta'lim vositalaridan ajralib turadigan muhim xususiyati shundan iboratki, tinglovchilar bilan o'zaro ta'sir o'tkazish uslubi tufayli komputer mutaxassislarni tayyorlashga individual ravishda differentsial yondashuvni amalga oshirish uchun ideal vosita hisoblanadi.

Bundan tashqari, zamonaviy komputerlarning katta xotira hajmi, ularning yuqori javob berish tezligi va tinglovchilarning harakatlarini yozib olish qobiliyati talabaning mustaqil ishini faollashtirish uchun komputerda dasturlash imkonini beradi[8].

Eksperimental ish davomida kelajakdagi IT mutaxassislarni ingliz tilida uzluksiz o'qitish tizimini joriy qilish, bu professional kompetensiyani shakllantirishning turli uslublari va texnologiyalarini birlashtirgan o'quv to'plami bo'lib, ulardan foydalanish eng yaxshi didaktik natijalarga erishishga yordam beradi. Tavsiya etilgan kurs talabalarning ingliz tilini uzluksiz o'rganishi uchun zarur shart bo'lib, chet tillari mavzulararo maqomini mustahkamlashga imkon beradi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. <https://www.teacherph.com>
2. Qurbonova Maftuna, Formation of learning and educational competences of students in primary classes // EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR) - Peer Reviewed Journal, 2020 (June). Volume: 6, pp 266-269.
3. Қурбонова Мафтуна, Умумий ўрта таълим мактаблари бошланғич синф ўқувчиларининг ўқув-билиш компетенцияларини шакллантириш аҳамияти // Халқ таълими, 2020. 3-маҳсул сон, 29-33 бет.

4. Kurbonova Maftuna, Samariddin Korayev, Problems and ways to improve student learning competencies in primary education // Academic research in educational sciences, Tashkent, 2020. Volume 1, ISSUE 4, pp 795-801.

5. Makulova AT, Alimjanova GM, Bekturganova Zh M, Umirzakova ZA, Xalqaro Ta'lim Tadqiqotlari Ta'lim sohasidagi kompetentsiyaviy yondashuv nazariyasi va amaliyoti, 2015 y. 256-262 b.

REZUME

Bugungi kunda IT sohasidagi ish beruvchilarning oliy ta'lim muassasasi bitiruvchilarining asosiy kompetensiyalariga bo'lgan e'tibori hamda kasbiy kommunikativ kompetensiyani shakllantirish tizimi haqida fikr yuritilgan.

РЕЗЮМЕ

Сегодня обсуждается ориентация ИТ-работодателей на профильные компетенции выпускников вузов и систему формирования профессиональных коммуникативных компетенций

SUMMARY

Today, the focus of IT employers on the main competencies of graduates of higher education institutions and the system of formation of professional communicative competencies

ЎЗБЕКИСТОНДА ПЕДАГОГИК КОНФЛИКТОЛОГИЯ МУАММОЛАРИНИ ЎРГАНИШ ТЕНДЕНЦИЯЛАРИ

З.А. Умарова

ТВЧДПИ, "Бошланғич таълим методикаси" кафедраси ўқитувчиси

Таянч сўзлар: Ўзбекистон, педагогика, конфликтология, муаммо, тенденция, таълим, билим, кўникма, компетенция.

Ключевые слова: Узбекистан, педагогика, конфликтология, проблема, тенденция, образование, знания, умения, компетенция.

Keywords: Uzbekistan, pedagogy, conflictology, problem, trend, education, knowledge, skills, competence.

Ўзбекистонда педагогик туркумдаги фанларни ўқитиш ва уларга оид муаммоларни тадқиқ этиш замонавий талаблар асосида олиб борилмоқда. Шу маънода педагогик конфликтология муаммоларини тадқиқ этиш янги йўналиш ҳисобланади [1]. Бу ўринда эътиборингизни Республикада педагогик конфликтология муаммоларини ўрганиш тенденциялари таҳлилига тортамиз.

Аввало таъкидлаш лозимки, бундан 20 йил аввал мамлакатда конфликтология муаммоларини ўрганиш бошланди. Бунда сиёсатшунос олимлар Р.Жумаев ва Б. Ўтанов умумий конфликтология муаммоларига оид монографик тадқиқотни эълон қилишди [2]. Бу тадқиқотда хорижлик олимларнинг Конфликтология асосларига доир ёндашувлари таҳлил қилиб берилган.

Филология фанлари доктори Г.Тўйчиева ва педагогик олима Э.Асадова ёшлар ва конфликтология муаммоларини тадқиқ этишди [3]. Бу тадқиқотда ёшлар орасида учрайдиган ижтимоий ва педагогик характердаги конфликтлар турлари ҳамда кўринишлари таҳлил қилинган.

Педагогика фанлари номзоди, доцент М.Ахмедова илк бор "Педагогик конфликтология" ўқув қўлланмасини яратди [4]. Ўқув қўлланма олий педагогика ўқув